

*Враження учасників Регіонального семінару Темпус
з питань університетського врядування у країнах Східної Європи,
що пройшов 1-2- березня у м. Києві*

«Данное мероприятие, как и все мероприятия Темпус, очень важно. В первую очередь, оно подтверждает, что проекты Темпус высокоэффективны и результативны. Во время таких мероприятий происходит обмен мнениями экспертов стран постсоветского пространства, а для сотрудничества очень важно услышать друг друга. Также, такие встречи, как эта, позволяют убедиться, что вектор, по которому движется Украина, в целом верный, хотя многие важные вопросы не решены: это и автономия университетов, основанная на легализации внутренних управленческих структур; это отношения с рынком труда; это госзаказ и другие проблемы».

Олександр Співаковський, Проректор з науково-педагогічної роботи, інформаційних технологій, міжнародних зв'язків, завідувач кафедри інформатики, Херсонський державний університет

«Актуально и важно, динамично и интересно» – так можно охарактеризовать атмосферу Регионального семинара Темпус по вопросам университетского управления в странах Восточной Европы.

На мой взгляд, во время семинара удалось поднять и обсудить важные вопросы, которые возникают при модернизации системы управления в университетах. Основная задача организаторов и участников семинара – наладить устойчивую обратную связь со всеми участниками процесса и продолжить обсуждение проблем, поднятых на семинаре, как на национальном уровне, так и на уровне университетов с тем, чтобы помочь университетам развить свою инновационную составляющую, встать на инновационный путь развития. Основной тезис: важен акцент на стратегическом планировании и управлении. Причем важен процесс, а не продукт: процесс важен и ценен сам собою, а плоды, продукты и результаты обычно появляются по мере прогресса

*Ірина Порункова
Керівник групи
фандрейзінгу
відділ міжнародних
зв'язків
Національний технічний
університет
«Харківський
політехнічний
інститут»*

Огромное спасибо за организацию семинара – это хорошее начало весны!»

Валентин Іваненко

Проректор Днепропетровский национальный университет имени Олеса Гончара

Прежде всего, хочу выразить искреннюю признательность за блестяще организованный 1-2 марта в Киеве Региональный семинар Темпус по вопросам университетского управления, за создание прекрасных условий для нашего пребывания в столице Украины. Большое впечатление произвели все без исключения приветствия и доклады, прозвучавшие на пленарном заседании и задавшие нужный тон для оживленных и содержательных дискуссий на параллельных секциях.

В целом проведенный семинар убедительно подтвердил совершенно очевидную актуальность вынесенной на обсуждение темы, позволил обстоятельно рассмотреть и аналитически сопоставить опыт, накопленный в сфере университетского менеджмента в странах Западной и Восточной Европы, очертить круг общих проблем и задач, требующих решения как на национальном уровне, так и по линии международного взаимодействия высших учебных заведений в рамках Болонского процесса.

Одной из таких общих задач, затрагивающих в той или иной степени интересы большинства стран – участниц Болонского сообщества, является изучение многообразия предлагаемых ими моделей и подходов к организации высшего образования, учебного процесса, научных исследований, финансово-экономической деятельности и пр. Иначе говоря, создание и полноценное функционирование единого образовательного пространства на европейском континенте возможно лишь посредством стимулирования процесса и органической имплементации соответствующих общих принципов в национальных законодательствах стран, входящих в «Болонский клуб», т.е. путем формирования и реализации неких единых (или достаточно близких) «правил игры», своеобразного «свода законов», обеспечивающих наше максимально беспрепятственное взаимное движение азимутом европейской интеграции. Речь в первую очередь идет, как нам представляется, о гармонизации взаимных шагов при определении полномочий государственных органов управления высшим образованием в регуляторной сфере (подробнее см. наш материал «От регулирующей к контролирующей системе университетского образования», направленный в адрес Центрального офиса Темпус в Украине накануне семинара), при внедрении Европейской кредитно-трансферной системы (ESTS), особенно в части организации мобильности студентов и решения практических вопросов отработки системы взаимозачетов результатов их учебы в университетах – партнерах (часы, кредиты) и т.п.

Эти и другие вопросы интеграции национальных систем высшего образования могли бы стать, на наш взгляд, предметом самостоятельного рассмотрения на серии т.н. субрегиональных или региональных семинаров, организованных под патронатом Темпус с участием ведущих специалистов европейских университетов.

Назрела также необходимость подобным образом актуализировать проблемы нашего взаимодействия в сфере привлечения самих студентов к управлению высшими учебными заведениями, обменяться опытом организации студенческого самоуправления в университетах Восточной и Западной Европы как одного из важных и неотъемлемых инструментов стратегической модернизации высшего образования, повышения его качества и интеллектуально-культурологической миссии, формирования в конечном счете гуманистической модели специалиста нового типа, вооруженного основами современных знаний не только в русле избранной профессии, но и четкими мировоззренческими ориентирами, широким

социальным мышлением, научным видением общей картины мира. Полагаем, это очень важный субъект (а не объект, как ошибочно утверждают некоторые чиновники от образования) реформирования и демократизации высшей школы в нынешних условиях, который, однако, нередко выпадает из общего контекста осуществляемых на разных уровнях преобразований в вузовском секторе.

Поэтому данная проблема, как нам кажется, нуждается в более углубленном и системном осмыслении, особенно на постсоветском пространстве, в рамках действующей под эгидой Темпус семерки государств (Азербайджан, Армения, Беларусь, Грузия, Молдова, Российская Федерация, Украина), для чего, может быть, следовало бы изучить вопрос о подготовке соответствующего Темпус-проекта, предусмотрев в нем комплекс взаимосвязанных и взаимообусловленных мероприятий, призванных способствовать выработке оптимального механизма приобщения студенческих организаций к самоуправлению вузами. Тем более что к этой вплотную примыкает и другая проблема, актуальная не только для Украины, но и для всего европейского академического содружества, - проблема поиска оптимального, равновесного соотношения регулирующих и контрольных функций общества, принципов автономии и подотчетности как инварианта развития высшего образования. Думается, что обе сюжетные линии можно было бы соединить в одном проекте.

Кроме того, на киевском семинаре немало говорилось о необходимости организации учебы по овладению современными моделями и подходами модернизации университетского менеджмента для самих руководителей высших учебных заведений – ректоров, проректоров, в связи, с чем тоже возможен или специальный Темпус-проект, или хотя бы формат проведения цикла семинаров, конференций, круглых столов с обязательным участием известных западноевропейских специалистов в области университетской автономии.

В случае принятия отдельных наших предложений, идей по конкретным вопросам университетского управления готовы обосновать их более основательно в соответствии с требованиями Темпус-программы.

«Важливою рисою семінару, на мій погляд, є участь у ньому професіоналів зі значним досвідом управлінської діяльності. Це дозволило реалізувати формат професійного діалогу зі значним прикладним аспектом і широкими можливостями імплементації провідного досвіду управління університетами»

Світлана Калашикова, Проректор з інноваційного розвитку, Київський університет імені Бориса Грінченка

«Університетське врядування - це один із напрямів розвитку і модернізації вищої освіти, визначений програмою Темпус принаймні до 2013 року. Це той компонент вищої освіти, яку програма Темпус буде й надалі реформувати. Відповідно, цю тему було обрано для обговорення, щоб привернути до неї увагу освітян, з одного боку; з іншого - щоб зрозуміти, що турбує, які проблеми є найбільш нагальними і як їх можна розв'язати за допомогою програми Темпус.

Олена Оржель, Координатор НТО – Україна

Взагалі, ця тема надзвичайно важлива не тільки для освітян, а для суспільства загалом, для національного розвитку. Це пов'язано із важливою, ключовою роллю, яку вища освіта починає виконувати в суспільстві, включаючи країни перехідного періоду. По-перше, вища освіта стає масовою.

За останні 30 років кількість студентів в усьому світі збільшилася в середньому в 5-6 разів; тому збільшилася кількість людей, зацікавлених у якійсь вищій освіті: самі студенти, їхні батьки, працедавці, держава, яка фінансує університети та сплачує стипендії студентам та зарплату викладачам, місцеві органи влади, які потерпають від дефіциту кваліфікованої робочої сили або навпаки від її надлишку на місцевих ринках праці і т.п. Усі ці соціальні групи мають свій «інтерес», хочуть і мусять опікуватися питаннями університетського врядування.

По-друге, вища освіта перетворюється на галузь, ключовий сектор економіки. Це в більшій мірі стосується ЄС, в меншій мірі – наших країн постсоціалістичного табору. Але, якщо ми хочемо рухатися уперед, ми повинні зараз зрозуміти світові тенденції та намагатися максимально долучитися до світових соціально-економічних процесів. Сьогодні економічно розвинені країни орієнтуються на економіку знань; знання стають основним ресурсом, додана вартість створюється за рахунок знань, економічне зростання відбувається за рахунок інновацій. Відповідно, університети, які є осередками знань, генерування нових ідей і створення інновацій, перетворюються на найважливіших та відповідальніших економічних гравців. І те, яким чином вони будуть функціонувати, як будуть прийматися управлінські рішення, повинно турбувати не тільки Міністерство освіти, чи студентів, чи батьків, а усіх небайдужих громадян.

За таких умов на зміну старій управлінській парадигмі приходять нова – врядування. Врядування можна визначити як взаємодію між різними учасниками освітнього процесу з метою його удосконалення, підвищення його ефективності.

Коло осіб, зацікавлених в ефективному функціонуванні університетів, суттєво збільшується; і саме врядування повинно створити умови і забезпечити їхню участь у процесі прийняття управлінських рішень. У який спосіб студенти, викладачі, адміністративний персонал беруть участь у розробці нових навчальних програм, оцінюванні діяльності викладачів чи деканатів; як співпрацюють Міністерство та університет; як співпрацюють університет та працедавці – все це питання університетського врядування.

На жаль, ці питання залишилися без відповідей. Під час цікавих, корисних і важливих дискусій, питання налагодження взаємодії між Міністерством освіти та університетами, залучення студентів, викладачів, адміністративного персоналу, зовнішніх стейкхолдерів у процес прийняття управлінських рішень; вироблення внутрішньої політики університету і національної освітньої політики за участі усіх зацікавлених сторін майже не обговорювалися.

Отже, під час семінар було зроблено тільки перші кроки назустріч введенню університетського врядування у країнах – учасницях програми Темпус. Це початок великої справи, яку треба продовжувати. За ініціативи Виконавчої агенції з питань освіти, аудіовізуальних засобів і культури Національний Темпус-офіс планує продовження обговорення теми університетського врядування. Наразі триває обговорення наступного заходу на цю тему. Усіх зацікавлених просимо надсилати свої пропозиції до Національного Темпус-офісу».